

Beskrivning av statistiken

Produkt: Svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet 2003

Statistikansvarig myndighet

Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS
Studentplan 3, 831 40 ÖSTERSUND
Telefon 063 16 66 00
Telefax 063 16 66 01
www.itps.se

Förfrågningar:
Sara Berntsson Telefon 063 16 66 11
Markus Lindvert Telefon 063 16 66 36
E-post: fornamn.efternamn@itps.se

Beskrivning av statistiken

Bakgrund och syfte

Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, har enligt lagen om officiell statistik (SFS 2002:99) och bilaga till statistikförordningen (SFS 2002:100) i uppdrag att framställa och tillgängliggöra statistik över internationella företag. Med internationella företag avses dels företag i Sverige med utländska ägare och dels svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet. I denna rapport undersöks den senare kategorin.

Av främst kontrollskäl undersöks också koncerner i Sverige som har dotterbolag i utlandet men kontrolleras av utländska ägare. Dessa koncerner redovisas dock inte i denna rapport. Att det yttersta ägandet i större koncerner skiftar från svenskt till utländskt och vice versa har stor inverkan på statistiken varför det är av vikt att kunna följa ägarförändringar över tiden.

Statistikrapporter inom området kan kostnadsfritt hämtas från ITPS hemsida www.itps.se.

Detta omfattar statistiken

I föreliggande rapport redovisas endast svenskägda koncerner som har minst en anställd i ett dotterbolag utomlands. Svenska koncerner med anställda utomlands innefattar koncerner där svenska ägare har minst 50 procent av röstvärdet i koncernmoderbolaget. Om röstvärdet fördelar sig lika mellan utländska och svenska ägare betraktas följaktligen koncernen som svenskägd. Om däremot det utländska röstvärdet överstiger 50 procent, betraktas koncernen som utlandsägd och faller utanför föreliggande redovisning.

Statistiken över svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet omfattar och redovisar uppgifter om koncernernas anställda fördelade på länder, världsdelar, branschgrupper och storleksgrupper. Från och med 1999 redovisas även uppgifter om de i undersökningen ingående koncernernas export och import och från och med 2001 redovisas antalet anställda fördelat på kvinnor och män.

Objekt och population

Undersökningspopulationen utgörs av samtliga koncerner i Sverige som under undersökningsåret har dotterbolag i utlandet. Som ram används MM Partners koncernregister.

För de svenskägda koncernerna utgörs undersökningsobjektet av den totala koncernen. Ett undantag gäller statliga affärsverk där undersökningsobjekten utgörs av den eller de koncernstrukturer som ligger under det statliga affärsverket och som har utländska dotterbolag.

För utlandsägda koncerner sker den ”totala” koncernredovisningen i hemlandet. Enligt Årsredovisningslagen (Årl) begränsas skyldigheten att upprätta koncernredovisning för underkoncerner till koncerner med koncernmoderbolag utanför det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området). Undersökningsobjekten

är i dessa fall de underkoncerner i Sverige som enligt koncernregistret har dotterbolag i utlandet.

Att använda koncern och inte företag som undersökningsobjekt innebär att undersökningens fokus ligger på den yttersta kontrollen eller yttersta ägandet inom varje koncernstruktur även om det direkta ägandet av ett dotterbolag i utlandet kan spåras till ett enskilt bolag inom en koncern.

Statistiska mått

Statistiken över svenskägda koncerner utgörs huvudsakligen av statistiska storheter som *totalvärde* (med summa som vanligaste variant) och *aritmetiskt medelvärde* (med andel som vanligaste variant).

Redovisningsgrupper

- Per etableringsland redovisas antal koncerner med verksamhet och antalet anställda totalt samt fördelat på tillverkningsindustri och tjänstesektor, fördelat på storleksgrupper och fördelat på kvinnor och män.
- Per bransch redovisas antalet koncerner med verksamhet samt antalet anställda fördelat på anställda i Sverige och anställda i utlandet.
- Per storleksgrupp redovisas antalet koncerner och antalet anställda fördelat på anställda i Sverige och anställda i utlandet.

Referensperiod

Materialet i denna rapport avser svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet bokslutsåret 2003.

Fullständighet

Undersökningen av svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet ingår som en del i statistikområdet internationella företag. Utöver denna rapport presenteras rapporter över utlandsägda företag i Sverige, samanhållande rapporter där de internationella företagen jämförs med övriga svenska företag samt rapporter som speciellt lyfter fram de internationella företagens satsningar på forskning och utveckling.

Brister i statistiken över svenskägda koncerners verksamhet har framförallt att göra med svårigheter att samla information om verksamheten utomlands. En konkret brist till följd av detta är att koncernernas branschtillhörighet måste bestämmas utifrån koncernernas huvudsakliga verksamhet i Sverige.

Statistikens tillförlitlighet

Tillförlitlighet totalt

Samtliga objekt inom rampopulationen undersöks, vilket innebär att det inte finns någon urvalsbedingad osäkerhet. Tillförlitligheten bestäms till stor del av ett begränsat antal koncerner som svarar för en mycket hög andel av den totala sysselsättningen utomlands. Undersökningens kvalitet är därför i första hand beroende av

den information dessa storkoncerner lämnar. För att säkerställa en hög total kvalitet görs därför extra kontroller mot denna grups årsredovisningar och i de fall det har lämnats ofullständiga länderfördelningar av anställda skickas det ut en kompletterande enkät.

Osäkerhetskällor

En viss osäkerhet är relaterad till möjligheterna att fastställa en fullständig ram. För undersökningsåret 2003 tillkom 124 nya koncernmödrar medan 138 försvann. Problemen med ramtäckning kommenteras ytterligare under egen rubrik nedan.

Osäkerhet ges också av att de årsredovisningar som ligger till grund för undersökningen inte alltid redovisar de uppgifter som enligt Årsredovisningslagen ska redovisas.

Likt de flesta undersökningar finns en osäkerhet förknippad med inläsning och bearbetning av data.

Ramtäckning

Övertäckning kan i princip inte förekomma genom att antalet anställda hämtas från de offentliga koncernboksluten – förutsatt att dessa är korrekta. Undertäckning kan förekomma i form av att årsredovisningarna ofullständigt beskriver moderbolagens aktieinnehav i dotterbolag och att moderbolag med dotterbolag utomlands i sådana fall inte ingår som undersökningsobjekt.

Mätning

Huvudsaklig mätmetod utgörs av okulär besiktning av officiella årsredovisningar från PRV. Grundregistrering utförs av MM Partner som har stor erfarenhet av ordinarie bokslutsregistrering. När det gäller den aktuella informationen finns ingen standardiserad presentationsform i årsredovisningarna, utan arbetet innebär i princip en genomläsning av den i regel mycket omfattande notförteckningen.

I de fall större koncerners årsredovisningar innehåller för knapphändig information hämtas kompletterande information in via postala enkäter. För att avgöra behovet av kompletterande enkät prioriteras genomgången av årsredovisningar tillhörande koncerner med minst 500 anställda utomlands som första moment i varje års undersökning. För 2003 års undersökning skickades en kompletterande enkät till åtta större koncerner varav sju svarade.

Bortfall

Totalt bortfall kan uppstå om bolag inte skickat årsredovisningar till PRV. Det totala bortfallet är idag mycket litet och kan antas ha en mycket begränsad inverkan på resultatet. Olika typer av partiellt bortfall uppstår då koncerner inte redovisar tillräckligt detaljerat. Istället för uppdelat på länder redovisas i vissa fall endast anställda totalt, anställda utomlands eller anställda per världsdel. Det partiella bortfallet påverkas av i vilken utsträckning koncernerna följer 5 kapitlet 18 § i Årsredovisningslagen (SFS 1995:1554). För de större koncerner som inte heller svarar

på den kompletterande enkäten fördelas, om möjligt, antalet anställda enligt fjol-årets länderfördelning.

Någon exakt kvantifiering av bortfallet i denna undersökning kan inte lämnas, men bedömningen är att bortfallet är tämligen begränsat då det är administrativt material som ligger till grund för undersökningen (de offentliga årsredovisningarna från PRV).

Vad gäller mindre företag är årsredovisningarna mer överskådliga och informationen om utlandsanställda därmed enklare att finna. Samtidigt är det svårt att genom rimlighetskontroller spåra företag som utelämnat informationen i årsredovisningen. Ett visst bortfall för denna kategori kan därmed inte uteslutas.

Bearbetning

Efter själva grundregistreringen görs ett antal efterkontroller. Exempelvis görs översiktliga jämförelser mellan antal anställda i Sverige enligt undersökningen och en rak summering av antal anställda i aktiebolagen per koncern. För koncerner med svenska aktiebolag som koncernmoderbolag kan dessutom en uppskattning av anställda utomlands göras som totala koncernens anställda minus summerad svensk koncernandel.

Modellantaganden

Årsredovisningslagen (1995:1554) reglerar innebörden av koncernbegreppet i 1 kap 4 §. Ett företag är moderföretag och en juridisk person är dotterföretag om företaget innehar mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i den juridiska personen. Vidare finns kompletterande regler som enkelt uttryckt innebär att det samma gäller om ett företag genom avtal och dylikt har ett bestämmande inflytande över ett annat företag.

En koncern utgörs av moder- och dotterföretag tillsammans. Ett moderföretag kan i sin tur vara dotterföretag till ett annat företag. I ett sådant fall är det frågan om en sk underkoncern. Den terminologi som ITPS tillämpar innebär att moderföretag "högst upp" i koncernen kallas koncernmoderbolag, medan övriga moderföretag kallas moderbolag.

I Årsredovisningslagen regleras skyldigheten att upprätta koncernredovisning (kap 7). Enkelt uttryckt är alla koncernmoderbolag skyldiga att lämna koncernredovisning med ett undantag. Undantaget gäller om antalet anställda i koncernföretagen uppgår till högst 10 i genomsnitt för de båda senaste räkenskapsåren och balansomslutningen uppgår till högst 24 mnkr på balansdagen det senaste räkenskapsåret (s k 10/24-bolag).

Skyldigheten att upprätta koncernredovisning för underkoncerner gäller inte i följande fall:

- om koncernmodern upprättar koncernredovisning som omfattar moderbolaget och dess dotterbolag
- koncernmodern lyder under lagstiftning inom EES-området

Detta medför att utlandsägda koncerner med koncernmoder inom EES inte behöver upprätta koncernredovisning i Sverige.

En koncerns branschtillhörighet bestäms utifrån de svenska koncernbolagens branschtillhörigheter enligt ett sk mestkriterium. Detta innebär att en koncern branschsetts i enlighet med den verksamhet där koncernen har flest anställda i Sverige. Branschklassificeringen kan därför vara missvisande i de fall verksamheten utomlands är mer omfattande och har en annan branschsammanställning än den i Sverige.

Ibland kan det under ett och samma undersökningsår upprättas dubbla bokslut över ett bolag. Denna situation kan exempelvis uppstå om bolaget under året blir uppköpt och därmed går från att vara egen koncern eller del av en koncern till att bli en del av en annan koncern. I dessa fall görs antagandet att för mindre bolag/koncerner får situationen vid början av året gälla för hela året. För större koncerner görs särskilda bedömningar från fall till fall.

Statistikens aktualitet

Frekvens

Undersökningen genomförs årligen, en gång per år.

Framställningstid

Framställningstiden är ungefär 6 månader.

Statistikens jämförbarhet

Jämförbarhet över tiden

Genom att uppgifterna avser koncerner påverkas utvecklingen av antal anställda dels av faktisk sysselsättningsutveckling men framförallt av förändringar i koncernernas struktur mellan åren. Således ingår effekterna av köp, försäljningar, fusioner och nedläggningar av bolag i utvecklingen av antalet anställda. En sammanställning av förändringarna från föregående år ges i tabellen nedan.

Tabell 1 Förändringar i antal koncerner och antal anställda mellan åren 2003 och 2002

	Antal		Antal anställda	
	Koncerner	Sverige	Utlandet	Totalt
Utfall 2003 för koncerner som ingick båda åren	720	466 054	910 580	1 376 634
Utfall 2002 för koncerner som ingick båda åren	720	483 870	905 428	1 389 298
Förändring		-17 816	5 152	-12 664
Nya koncerner år 2003	124	37 053	45 856	82 909
Utfall 2002 för de koncerner som inte ingick 2003	138	36 688	55 424	92 112

Undersökningen har haft samma upplägg sedan 1998 då det register som utgör ramen för undersökningen skiftades från SCB till MM Partner.

Undersökningen har under åren förbättrats när det gäller möjligheten att avskilja koncerner med ett utländskt ägande som fördelar sig på flera länder med som totalt överstiger 50 procent. Den förbättrade undersökningsmetoden används från och med 2002 års undersökning, den förändrade metoden förklarar till viss del minskningen i antalet anställda mellan åren 2001 och 2002. Ytterligare information om omläggningens effekter kan inhämtas via angivna kontaktpersoner.

Jämförbarhet mellan grupper

Det finns ingen annan samlad statistik i Sverige som är jämförbar med statistiken över svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet. Delar av den statistik som redovisas i denna rapport återges däremot i andra rapporter tillhörande statistikområdet Internationella företag.

Samanvändbarhet med annan statistik

Statistiken kan relateras till övrig företagsstatistik med begränsningen att kopplingar endast kan göras för koncernernas svenska verksamheter.

Liknande men inte direkt överensstämmande statistik produceras av ett antal länder inom Europa och OECD-länderna.

Statistikens tillgänglighet

Spridningsformer

Statistiken med kommentarer presenteras på ITPS hemsida www.itps.se. På denna sida ges även tillgång till tidigare rapporter.

Presentation

Statistiken presenteras i rapporter med kommentarer och diagram. Det samlade materialet presenteras i en tabellbilaga i varje rapport.

Definitioner och källor

Undersökningen grundas på koncernmödrarnas offentliga årsredovisningar, vilka tillhandahålls av Bolagsverket.

En koncern definieras som *svenskäg*d om bolaget högst upp i koncernstrukturen är en svensk juridisk person.

En *koncernmoder* är moderbolaget högst upp i en koncern, det vill säga ett moderbolag som inte är dotter till något annat bolag. Ett *moderbolag* är ett bolag som äger en eller flera dotterbolag och ett *dotterbolag* är ett bolag som ägs till över 50 procent av ett annat bolag eller där ett annat bolag har ett dominerande inflytande.

Antalet anställda är medelantalet anställda under räkenskapsåret.

Etableringsland är ett land där en koncern har ett dotterbolag med minst en anställd.

Internationaliseringsgrad är antalet anställda utomlands i förhållande till totalt antal anställda.

Koncernbransch fastställs enligt ett så kallat mestkriterium. Den bransch där det arbetar flest personer inom en koncerns svenska delar blir koncernens branschbeteckning. Att en koncern klassificeras enbart efter dess svenska verksamhet följer av att det saknas information om koncernernas utländska delar i årsredovisningarna.

Industrikoncerner definieras som tillhörande huvudgrupperna 15-37 enligt SNI 2002.

Tjänstekoncerner innefattar alla koncerner tillhörande huvudgrupperna 50-99 enligt SNI 2002.

Branschindelningen är gjord i enlighet med Standard för Svensk Näringsgrensindelning, SNI 02, vilken är anpassad till EU:s näringsgrensindelning, NACE Rev. 1.1

Ländergrupperingar har gjorts enligt den internationella standarden ISO 3166. Denna standard underhålls av ISO 3166 Maintenance Agency och UN Statistics Division.